

לשכת שר הבינוי והשיכון
ושר במשרד רוה"מ

י"ז חשון תשפ"ד
01 נובמבר 2023
2023110102358

-בהול-

מר בצלאל סמוטריץ'
שר האוצר

מר משה ארבל
שר הפנים

לכבוד
מר בנימין נתניהו
ראש הממשלה

שלום רב,

הנדון: הבאת עובדים זרים בתקופת מלחמת "חברות ברזל"

הריני לפנות אליכם כדי שתפעלו לקידום הצעת ההחלטה, אשר הופצה על ידי גורמי המקצוע במשרדי, בכל הנוגע להאצת הקליטה של עובדים זרים בענף הבניה בתקופת מלחמת "חברות ברזל", בדומה להצעת ההחלטה אשר הוגשה לממשלה על יד שר הפנים הבוקר בנושא חקלאות ואושרה על ידי הממשלה, והכל כפי שיפורט להלן:

1. כידוע, ענף הבנייה הוא מעמודי התווך של החברה והכלכלה בישראל. בימים אלה קיימים בישראל כ-11,600 אתרי בנייה וכ-168,000 יחידות דיור נמצאות בבנייה, לצד פרויקטי בנייה ותשתיות רבים אחרים. כנמסר לנו מהתאחדות הקבלנים בוני הארץ, היקף ההשקעות בענף הבנייה בישראל אשתקד עמד על 232.2 מיליארד ש"ח, המהווים כ-13.6% מכלל התמ"ג.
2. ואולם, החל מפרוץ המלחמה חווה הענף קשיים משמעותיים, ובהם מחסור קיצוני בכוח אדם. לצד גיוס המילואים הנרחב, נגרעו מהענף למעלה מ-76,000 פועלים פלסטינים נוכח הסגר שהוטל על רצועת עזה ואזור יהודה והשומרון.
3. ביום 27 באוקטובר 2023 הגשנו לממשלה את החלטת ממשלה 1002 אשר הגדילה את מכסות העובדים הזרים באופן משמעותי. בהתאם להצעה האמורה צפויים להגיע לישראל כ-8,500 עובדים זרים עד סוף שנת 2023. שאר העובדים אמורים להגיע באמצעות הרחבת ההסכמים בילטרליים הקיימים היום או באמצעות חתימה על הסכמים חדשים. כידוע לכם, בהתאם לעדכונים שהתקבלו ממשרד החוץ, נראה כי יהיה קושי לגייס עובדים במסגרת הסכמים בילטרליים חדשים או קיימים, בתקופת המלחמה עצמה. לאור זאת, הפתרון של הגדלת מכסות והבאת עובדים זרים באמצעות הסכמים בילטרליים הוא חשוב אך לא ניתן פתרון מידי.

לשכת שר הבינוי והשיכון
 ושר במשרד רוה"מ

4. לאור האמור, הפצתי להערות המשרדים טיוטת החלטה שלפיה בשל מצב החירום, תותר הבאת 20,000 עובדים זרים מתוך המכסה שאושרה בהחלטה 1002, שלא באמצעות הסכמים בילטרליים, וזאת בדומה למנגנון שאושר על ידי הממשלה למשרד החקלאות.
5. ככל שהחלטה כאמור לא תאושר באופן מידי, הרי שייגרם נזק ממשי וארוך טווח לשוק הבניה, אשר יוביל להשפעה על מחירי הדיור לאחר המלחמה, תוך השפעה דרמטית על השוק כולו ועל הריבית במשק. מבלי להקל ראש בנזק שייגרם לחקלאים כתוצאה מהיעדר ידיים עובדות, אעיר שבעוד שירקות ופירות ניתן לייבא מחו"ל, לא ניתן לעשות כן לגבי דירות.
6. אודה לטיפולכם ולטיפול גורמי המקצוע במשרדכם בנושא, ללא דיחוי.
7. מצ"ב ההחלטה.

בברכה,

הרב יצחק גולדנברג

שר הבינוי והשיכון ושר במשרד רוה"מ
 יו"ר יהדות התורה והשבת

העתיקים:

ח"כ יעקב אשר, יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה
 מר יהודה מורגנשטרן, מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון
 עו"ד שלומי הייזלר, מנכ"ל משרד האוצר
 מר אבי שמחון, יו"ר המועצה הלאומית לכלכלה ויועץ הכלכלי של רה"מ
 מר ראול סרוגו, נשיא התאחדות הקבלנים
 עו"ד אפרת פרוקצ'יה, היועצת המשפטית, משרד הבינוי והשיכון
 הגב' מיכל ארן, מנהלת אגף בכיר אסטרטגיה ומדיניות, משרד הבינוי והשיכון

הצעה להחלטה

מתליטים,

בשל הצורך לוודא רציפות תפקודית של ענף הבניה במדינה בתקופת מלחמת "חרבות ברזל" ולאפשר את הפעילות באתרי הבניה באמצעות הבאה מהירה של עובדי בנין זרים לישראל, בהמשך להחלטת ממשלה מספר 1002 מיום 27 לאוקטובר 2023 שעניינה "הגדלת מכסות עובדים זרים בענף הבנייה בעקבות מלחמת חרבות ברזל ותיקון החלטות ממשלה" (להלן – החלטה 1002), ובמקביל להמשך פעילות משרדי הממשלה המוסמכים, גם בעת הזאת, ליישם הסכמים בילטרליים קיימים ולהתקשר בהסדרים בילטרליים חדשים עם מדינות מוצא בהליך מהיר, לתקן את סעיף 8 להחלטה 1002 בהתאם לעקרונות אלה:

א. להטיל על רשות האוכלוסין וההגירה להתיר כניסתם לישראל של עד 20,000 עובדים זרים מחו"ל, ובכלל זה עובדים זרים שעבדו בישראל כדין בעבר בענף הבניה, וזאת גם אם עובדים אלו גויסו שלא במסגרת הסכם בילטרלי, במהלך תקופה שלא תעלה על 12 חודשים ממועד הכניסה לתוקף של החלטה זו, בכפוף לעמידה בכל נהלי רשות האוכלוסין וההגירה והוראות הדין בקשר להעסקת עובדי בנין זרים. יובהר כי עובדים שיגיעו לישראל לפי פסקה זו יהיו חלק מהמכסה הממשלתית המירבית הקיימת לענף הבניה.

ב. במסגרת התנאים המוזכרים בפסקה א', מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה יקבע, בין היתר, תנאים שמטרתם לוודא שהעובדים הזרים קיבלו מידע בשפה שהם מבינים בענין זכויותיהם וחובותיהם בישראל, על היות מדינת ישראל במלחמה, האיסור על גבייה תשלומים שלא כדין מעובדים זרים, ופירטי הקשר עם מרכז הפניות לעובדים זרים של רשות האוכלוסין וההגירה ושל ממונה זכויות העבודה של העובדים הזרים במשרד העבודה, לשאלות או תלונות העובדים בשפה שהם מבינים.

ג. רשות האוכלוסין וההגירה תהיה רשאית להאריך את תוקף רישיונות העבודה שיינתנו לעובדים הזרים שייכנסו כדין לעבודה בישראל לפי החלטה זו במשך תקופות של עד 63 חודשים ממועד כניסתם, בכפוף לכלל ההוראות והסמכויות לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1951, התקנות שהותקנו מכוחו ונהלי רשות האוכלוסין וההגירה.

ד. למען הסר ספק, יודגש כי כניסתם, שהייתם ועבודתם של עובדים זרים מהווים נושא הנתון לשינויים והמושפעים מאירועים ושיקולים שונים, ובין היתר מדיניותה של הממשלה, מצב חירום לאומי, מגיפות, מלחמות, הצורך בהסכמה של העובדים ושל המעסיקים בכל הקשור לעבודה בישראל ו/או להמשך עבודה כאמור, כמו גם לקיומו של משא ומתן מורכב בין מדינות ולמפגש רצונות בין המדינות באשר להסדרת הגעתם של עובדים זרים באמצעות הסכמים בילטרליים ובאופן התואם את הדין ואת המדיניות בישראל להסדרת הגעת עובדים תוך צמצום תופעת גביית דמי תיווך ומניעת סחר בבני אדם וכיוצא בזה, ואין באמור בהחלטה זו לגבי מתן היתר להעסקת עובדים זרים וכן אין בהארכת רישיונותיהם של העובדים זרים, משום הבטחה או התחייבות לאדם או לגוף כלשהו, לגבי שהייתם,

כניסתם לישראל או עבודתם של מספר מסוים של עובדים זרים בתקופה או בתקופות מסוימות.

דברי הסבר

בענף הבנייה מועסקים דרך קבע כ-220,000 עובדים ישראלים, ועוד כ-76,000 פלסטינאים וכ-25,000 עובדים זרים העובדים בעבודות רטובות. בשנת 2023 נכנסו לישראל למעלה מ-9,700 עובדים במסגרת הסכמים בילטרליים מסין וממולדובה. בעקבות מצב המלחמה שהכריזה ממשלת ישראל ביום 7 באוקטובר 2023 והסגר שהוכרז על יהודה ושומרון, פחת באופן חד מספר העובדים באתרי הבנייה, כך שלמעשה כ-50 אחוזים מכוח העבודה בשוק זה, העובד בעבודות רטובות, אינו זמין לעבודה. בנוסף, מנתוני התאחדות הקבלנים עולה כי בין 100,000 ל-140,000 עובדים ישראלים (בעיקר בעבודות הלא רטובות) מושפעים ויושפעו בהיעדר ביצוע העבודות הרטובות באתרים ולמעשה לא יוכלו לעבוד עד שעבודות אלה יתבצעו.

משכך, בתקופת המלחמה - ובהתאם לתחזיות, גם בתקופה שלאחריה - מדינת ישראל נדרשת למצוא חלופות לעובדים הפלסטינאיים העובדים באתרי הבנייה. בדומה, על מדינת ישראל להיערך לחלופות גם במצבי חירום נוספים בעתיד הקרוב והרחוק. לרציפות התפקוד של אתרי הבנייה יש חשיבות מהותית על ענף הבנייה ועל השוק בכללותו. פגיעה ממושכת בענף הבנייה תוביל לתוצאות הרת אסון על המשק, ובכלל זה על הכנסות המדינה והריבית.

לאור האמור, נדרשו צעדים מיידים לצורך הגדלת היצע העובדים זרים בשוק הבנייה, אשר נקבעו בהחלטה 1002.

החלטה 1002, נותנת מענה מסוים לבעיה. בהתאם להחלטה צפויים להגיע לישראל כ-8,500 עובדים זרים עד סוף שנת 2023. שאר העובדים אמורים להגיע באמצעות הרחבת ההסכמים בילטרליים הקיימים היום. בהתאם לעדכונים שהתקבלו ממשרד החוץ, נראה כי יהיה קושי לגייס עובדים במסגרת הסכמים בילטרליים חדשים או קיימים, וזאת בשל התנגדות של המדינות עצמן בשל המלחמה. לאור זאת, הפתרון של הגדלת מכסות והבאת עובדים זרים באמצעות הסכמים בילטרליים הוא חשוב אך לא נותן פתרון מידי.

מאחר שיש צורך ממשי ודחוף להבאת עובדים זרים במהלך תקופת המלחמה ולא יאוחר מתום שנת 2023, מבוקש להוסיף להצעת ההחלטה הוראה שלפיה תתאפשר הבאת 20,000 עובדים זרים נוספים, מתוך המכסה של 20,000 שאושרה, שלא באמצעות הסכמים בילטרליים (לרבות באמצעות גיוס ישיר של תאגידי כוח אדם לבניה).

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

ענף הבנייה הוא מעמודי התווך של החברה והכלכלה בישראל. בימים אלה קיימים בישראל כ-11,600 אתרי בנייה וכ-168,000 יחידות דיור נמצאות בבנייה, לצד פרויקטי בנייה ותשתיות רבים אחרים. כנמסר לנו מהתאחדות הקבלנים בוני הארץ, היקף ההשקעות בענף הבנייה בישראל אשתקד עמד על 232.2 מיליארד ש"ח, המהווים כ-13.6% מכלל התמ"ג.

ואולם, החל מפרוץ המלחמה חווה הענף קשיים משמעותיים, ובהם מחסור קיצוני בכוח אדם. לצד גיוס המילואים הנרחב, נגרעו מהענף למעלה מ-76,000 פועלים פלסטינים נוכח הסגר שהוטל על רצועת עזה ואזור יהודה והשומרון.

ביום 27 באוקטובר 2023 אושרה החלטת ממשלה 1002 אשר הגדילה את מכסות העובדים הזרים באופן משמעותי. בהתאם להחלטה האמורה צפויים להגיע לישראל כ- 8,500 עובדים זרים עד סוף שנת 2023. שאר העובדים אמורים להגיע באמצעות הרחבת ההסכמים בילטרליים הקיימים היום או באמצעות חתימה על הסכמים חדשים, דבר שיקשה על גיוס עובדים לענף בגלל המלחמה עצמה. לאור זאת, לצד הגדלת מכסות והבאת עובדים זרים באמצעות הסכמים בילטרליים יש לאפשר לתקופה מוגבלת הבאת עובדים זרים לענף הבניה שלא באמצעות הסכמים בילטרליים. עצירת פעילות ענף הבניה תגרום נזק ממשי וארוך טווח לשוק הבניה, אשר יוביל להשפעה על מחירי הדיור לאתר המלחמה, תוך השפעה דרמטית על השוק כולו ועל הריבית במשק.

תקציב

לא נדרש

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

- משרד הפנים
- משרד העבודה -
- משרד הכלכלה והתעשייה -
- משרד החוץ -
- משרד האוצר -

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטת ממשלה 3195 מיום 24.02.2008 שעניינה היתר להעסקת עובדים זרים מתורכיה בענף הבניין

החלטת ממשלה 317 מיום 30.07.2015 שעניינה סיוע ממוקד להגדלת היקף פעילות הבנייה למגורים

החלטת ממשלה 597 מיום 25.10.2015 שעניינה העסקת עובדים זרים בענף הבנייה באמצעות חברת יילמזלר

החלטת ממשלה 1321 מיום 24.3.2016 שעניינה הבאת חברות בנייה זרות

החלטת ממשלה 3516 מיום 4.2.2018 שעניינה העסקת עובדים לא ישראלים בעבודות בנייה למגורים ותשתיות - תיקון החלטות ממשלה

החלטת ממשלה 4059 מיום 26.7.2018 שעניינה הגדלת מאגר חברות הבנייה הזרות

החלטת ממשלה 189 מיום 1.8.2021 שעניינה עובדים לא ישראלים בענף הבנייה ותיקון החלטות ממשלה

החלטת ממשלה מספר 1862 מיום 18.9.22 שעניינה תכנית יישום רב שנתית של התכנית הלאומית
למאבק בסחר בבני אדם לשנים 2022-2026 ותיקון החלטת ממשלה

החלטת ממשלה 860 מיום 30.07.2023 שעניינה הגדלת מכסות העובדים הזרים במשק ותיקון
החלטות ממשלה

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם הצעה

מצורפת חוות דעתה של היועצת המשפטית של משרד הבינוי והשיכון

סיווגים

סיווג ראשי : 01 ביצועי

סיווג משני : שינוי

תחום פעולה עיקרי : 02 חברה וכלכלה

מוגש על ידי שר הבינוי והשיכון